

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 1 april 2008*

I de förenade målen C-14/06 och C-295/06,

angående talan om ogiltigförklaring enligt artikel 230 EG, som väckts den 11 januari 2006 (C-14/06) och den 9 januari 2006 (C-295/06, ursprungligen registrerat vid Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt som T-5/06),

meddelar

Europaparlamentet, företrätt av K. Bradley, A. Neergaard och I. Klavina, samtliga i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande i mål C-14/06,

Konungariket Danmark, företrätt av J. Molde, B. Weis Fogh och J. Bering Liisberg, samtliga i egenskap av ombud,

sökande i mål C-295/06,

* Rättegångsspråk: engelska och danska.

med stöd av

Konungariket Danmark (mål C-14/06), företrätt av J. Molde, B. Weis Fogh och J. Bering Liisberg, samtliga i egenskap av ombud,

Republiken Portugal, företrädd av L. Fernandes och M. J. Lois, båda i egenskap av ombud,

Republiken Finland, företrädd av A. Guimaraes-Purokoski, i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

Konungariket Sverige, företrätt av A. Kruse, i egenskap av ombud,

Konungariket Norge, företrätt av I. Djupvik, K. Waage och K.B. Moen, samtliga i egenskap av ombud, biträdda av E. Holmedal, advokat,

intervenienter,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av X. Lewis, M. Konstantinidis och H. Støvlbæk, samtliga i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

med stöd av

Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, företrädd av V. Jackson, i egenskap av ombud, biträdd av J. Maurici, barrister,

intervenient,

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden V. Skouris, avdelningsordförandena C. W. A. Timmermans, A. Rosas (referent), K. Lenaerts och L. Bay Larsen samt domarna K. Schiemann, J. Makarczyk, P. Küris, E. Juhász, E. Levits, A. Ó Caoimh, P. Lindh och J.-C. Bonichot,

generaladvokat: Y. Bot,
justitiesekreterare: biträdande justitiesekreteraren H. von Holstein,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 4 december 2007,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målen utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Europaparlamentet har i sin ansökan, som registretats under målnummer C-14/06, yrkat att domstolen ska ogiltigförklara kommissionens beslut 2005/717/EG av den 13 oktober 2005 om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/95/EG om begränsning av användningen av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter i syfte att anpassa bilagan till den tekniska utvecklingen (EUT L 271, s. 48) (nedan kallat det angripna beslutet).
- 2 Genom beslut av domstolens ordförande av den 10 juli 2006 tilläts Konungariket Danmark, Republiken Portugal, Republiken Finland, Konungariket Sverige och Konungariket Norge att intervensera till stöd för parlamentets yrkanden, medan Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland tilläts intervensera till stöd för Europeiska gemenskapernas kommissions yrkanden.
- 3 I ansökan, som inkom till Europeiska gemenskapernas förstainstansrätts kansli den 9 januari 2006 och som registrerades under målnummer T-5/06, har även

Konungariket Danmark yrkat att det angripna beslutet ska ogiltigförklaras. I beslut av den 27 juni 2006 förklarade förstainstansrätten att den avstod från fortsatt handläggning av målet, i enlighet med artikel 54 fjärde stycket i domstolens stadga och artikel 80 i förstainstansrättens rättegångsregler, för att domstolen skulle kunna pröva yrkandet om ogiltigförklaring. Målet registrerades vid domstolens kansli under målnummer C-295/06.

- 4 Genom beslut av domstolens ordförande av den 13 september 2006 tilläts Republiken Portugal, Republiken Finland, Konungariket Sverige och Konungariket Norge att intervensera till stöd för Konungariket Danmarks yrkanden, medan Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland tilläts intervensera till stöd för kommissionens yrkanden.
- 5 Domstolens ordförande beslutade den 16 november 2006 att förena målen C-14/06 och C-295/06 vad gäller det skriftliga förfarandet, i den mån detta ännu inte var avslutat, samt vad gäller det muntliga förfarandet och domen.

Tillämpliga bestämmelser

- 6 Skälen 5, 6 och 11 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/95/EG av den 27 januari 2003 om begränsning av användningen av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter (EUT L 37, s. 19) har följande lydelse:

”(5) Tillgängliga uppgifter tyder på att de åtgärder för insamling, behandling, återvinning och bortskaffande av avfall som utgörs av eller innehåller elektriska och elektroniska produkter (WEEE) som fastställs i Europaparlamentets och

rådets direktiv 2002/96/EG av den 27 januari 2003 om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska och elektroniska produkter (WEEE) (EUT L 37, s. 24) är nödvändiga för att minska avfallshanteringsproblemen i samband med de berörda tungmetallerna och flamskyddsmedlen. Trots dessa åtgärder kommer dock fortfarande avsevärda mängder av WEEE att hamna i de vanliga bortskafterkanalerna. Även om WEEE samlades in separat och genomgick återvinningsförfaranden så skulle det kvicksilver, kadmium, bly, krom VI, PBB (polybromerade bifenyl) och PBDE [Polybromerade difenyletrar] som ingår i sådana produkter förmodligen ändå komma att utgöra ett hot mot hälsa och miljö.

- (6) Med beaktande av vad som är tekniskt och ekonomiskt genomförbart kan den avsevärda minskning av hälso- och miljöriskerna från dessa ämnen som krävs för att man skall kunna respektera den skyddsnivå som fastställts för gemenskapen effektivast uppnås om de berörda ämnena ersätts med ofarliga eller mindre farliga alternativ i elektriska och elektroniska produkter. En begränsning av användningen av dessa farliga ämnen kommer troligen att ge större möjligheter till materialåtervinning ur WEEE, göra återvinningen lönsammare och minska de skadliga inverkningarna på hälsan hos dem som arbetar i materialåtervinningsanläggningar.

...

- (11) Undantag från kravet på ersättning med andra ämnen bör beviljas om det från vetenskaplig eller teknisk synpunkt inte är möjligt att ersätta det berörda ämnet eller om de negativa miljö- eller hälsokonsekvenserna av ersättningen med andra ämnen troligen överväger de fördelar för människor och miljö som en sådan ersättning kan medföra. Ersättning av farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter bör också genomföras på ett sätt som är förenligt med hälsan och säkerheten hos de som använder elektriska och elektroniska produkter (EEE).”

- 7 Artikel 4 i direktiv 2002/95 har rubriken ”Förebyggande”. Punkterna 1 och 2 i denna artikel har följande lydelse:

”1. Medlemsstaterna skall från och med den 1 juli 2006 se till att nya elektriska och elektroniska produkter som släpps ut på marknaden inte innehåller bly, kvicksilver, kadmium, sexvärt krom, PBB och/eller PBDE. Nationella åtgärder som begränsar eller förbjuder användningen av dessa ämnen i elektriska och elektroniska produkter och som antagits i enlighet med gemenskapslagstiftningen före antagandet av detta direktiv får bibehållas till och med den 1 juli 2006.

2. Punkt 1 skall inte tillämpas på de användningar som förtecknas i bilagan.”

- 8 Artikel 5 i detta direktiv har rubriken ”Anpassning till vetenskaplig och teknisk utveckling”, och i punkt 1 anges följande:

”1. Alla ändringar som behövs för att anpassa bilagan till den vetenskapliga och tekniska utvecklingen skall antas i enlighet med förfarandet i artikel 7.2 för att

...

b) undanta material och komponenter till elektriska och elektroniska produkter från bestämmelserna i artikel 4.1 om det från teknisk eller vetenskaplig synpunkt inte

är praktiskt möjligt att bortskaffa eller ersätta dem genom en förändrad konstruktion eller genom material och komponenter som inte kräver sådana material eller ämnen som avses i artikel 4.1 eller om de negativa miljö- eller hälsokonsekvenser och/eller konsekvenser för konsumentsäkerheten som orsakas av ersättningen med andra ämnen sannolikt kommer att vara större än de fördelar för miljö, hälsa och/eller konsumentsäkerhet som en sådan ersättning kan medföra,

...”

- 9 I artikel 7 i direktiv 2002/95 anges att kommissionen ska biträdas av den kommitté som inrättats enligt artikel 18 i rådets direktiv 75/442/EEG av den 15 juli 1975 om avfall (EGT L 194, s. 39; svensk specialutgåva, område 15, volym 1, s. 238).
- 10 Bilagan till direktiv 2002/95 har rubriken ”Användning av bly, kvicksilver, kadmium och sexvärt krom som undantas från bestämmelserna i artikel 4.1”.
- 11 Punkt 10 i denna bilaga har följande lydelse:

”Inom det förfarande som avses i artikel 7.2 skall kommissionen med förtur utvärdera användningen av

— deka-BDE

- kvicksilver i lysrör för särskilda ändamål

- bly i lödpunkter för servrar, datalagringsystem, även 'array'lagringssystem, utrustning för nätinfrastruktur för koppling, signalering, överföring och näthantering för telekommunikationer (i syfte att fastställa en särskild tidsfrist för detta undantag), och

- glödlampor

för att snarast möjligt fastställa om dessa punkter skall ändras på motsvarande sätt.”

¹² Kommissionen antog det angripna beslutet den 13 oktober 2005. Beslutet grundas på direktiv 2002/95 och särskilt artikel 5.1 b i detta.

¹³ Skälen 2–4 och 7 i detta beslut har följande lydelse:

”(2) Vissa material och komponenter som innehåller bly, kvicksilver, kadmium, sexvärt krom, polybromerade bifenylar (PBB) eller polybromerade difenyletrar (PBDE) bör undantas från förbudet, eftersom det ännu inte är praktiskt möjligt att undvika eller ersätta dessa farliga ämnen i materialen och komponenterna.

(3) I riskbedömningen av dekaBDE, som gjorts i enlighet med rådets förordning (EEG) nr 793/93 av den 23 mars 1993 om bedömning och kontroll av risker med existerande ämnen (EGT L 84, s. 1; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 93). Förordningen ändrad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1882/2003 (EUT L 284, s. 1), drogs slutsatsen att det för närvarande inte behövs några åtgärder för att minska risken för konsumenter utöver de åtgärder som redan vidtas. Riskbedömningen kräver dock ytterligare studier. Därför kan dekaBDE tills vidare undantas från bestämmelserna i artikel 4.1 i direktiv 2002/95/EG. Om nya rön skulle leda till en annan slutsats i riskbedömningen, kommer detta beslut att ses över och vid behov ändras. Parallellt genomför industrin ett frivilligt program för att minska utsläppen.

(4) Undantag från förbudet i fråga om vissa särskilda material och komponenter bör vara begränsade, så att farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter gradvis kan fasas ut när det blir möjligt att undvika ämnena i dessa användningar.

...

(7) Den 19 april 2005 lade kommissionen fram de åtgärder som avses i detta beslut för omröstning i den kommitté som inrättats genom artikel 18 i direktiv 75/442/EEG ... Det fanns inte någon kvalificerad majoritet för att godkänna dessa åtgärder. I enlighet med det förfarande som anges i artikel 18 i direktiv 75/442/EEG lades därför ett förslag till rådets beslut fram inför rådet den 6 juni 2005. Eftersom rådet vid utgången av den period som fastställs i artikel 7.2 i direktiv 2002/95/EG varken hade antagit de föreslagna åtgärderna eller uttalat sig mot dem enligt artikel 5.6 i rådets beslut 1999/468/EG av den 28 juni 1999 om de förfaranden som skall tillämpas vid utövandet av kommissionens genomförandebefogenheter (EGT L 184, s. 23) bör kommissionen anta åtgärderna.”

14 I det angripna beslutets enda artikel anges att bilagan till direktiv 2002/95 ska ändras på det sätt som anges i bilagan till detta beslut.

15 I bilagan till detta beslut anges följande:

”Bilagan till direktiv 2002/95/EG skall ändras på följande sätt:

1) Titeln skall ersättas med följande:

’Användning av bly, kvicksilver, kadmium, sexvärt krom, polybromerade bifenyler (PBB) och polybromerade difenyletrar (PBDE) som undantas från bestämmelserna i artikel 4.1.’

2) Följande skall läggas till som punkt 9a:

’9a. DekabDE i polymera material.’

3) Följande skall läggas till som punkt 9b:

’9b. Bly i lagerskålar och bussningar av blybrons”

Den berörda produkten

- 16 DekabDE är ett slags brombaserat flamskyddsmedel tillhörande kategorin PBDE. Det används främst som flamskyddsmedel i polymerer, särskilt i sådana som används i höljen för elektriska och elektroniska produkter, samt i textilbeläggningar.
- 17 Detta ämne var föremål för utvärdering enligt förordning nr 793/93. Förenade kungariket hade ansvar för att utvärdera ämnets miljöpåverkan, medan Republiken Frankrike var ansvarig för att undersöka dess inverkan på människors hälsa.
- 18 En första rapport, "European Union Risk Assessment Report" från år 2002 (Europeiska unionens riskutvärdering) (nedan kallad 2002 års rapport), lades fram för Vetenskapliga kommittén för toxicitet, ekotoxicitet och miljö (SCTEE), som lämnade ett yttrande.
- 19 I maj 2004 antog Förenade kungariket en uppdatering av miljödelen av den första riskutvärderingen av dekaBDE, kallad "Final Environmental Assessment Report for DecaBDE" (Slutlig miljöriskutvärdering av dekaBDE) (nedan kallad 2004 års rapport). Denna rapport riktades till kommissionens vetenskapliga kommitté för hälso- och miljörisker (SCHER). Denna kommitté ersätter SCTEE enligt kommissionens beslut nr 2004/210/EG av den 3 mars 2004 om inrättande av vetenskapliga kommittéer på området för konsumentssäkerhet, folkhälsa och miljö (EUT L 66, s. 45). SCHER lämnade ett yttrande den 18 mars 2005.

- 20 I augusti 2005 cirkulerade rapportören Förenade kungariket en handling kallad ”Addendum to the May 2004 Environmental Risk Assessment Report for DecaBDE” (Tillägg till miljöriskutvärderingen av dekaBDE från maj 2004). I denna handling slogs fast att det inte framstod som nödvändigt att ändra denna sista rapport med anledning av nya rön som under tiden blivit tillgängliga.

Föremålet för talan i de båda målen

Parternas argument

- 21 Parlamentet har yrkat att det angripna beslutet ska ogiltigförklaras. Konungariket Danmark har yrkat att punkt 2, och följaktligen även punkt 1, i bilagan till detta beslut ska ogiltigförklaras.
- 22 Kommissionen anser att parlamentet inte har motiverat varför punkterna 1 och 3 i bilagan till det angripna beslutet ska ogiltigförklaras och har yrkat att talan ska begränsas till punkt 2 i denna bilaga.
- 23 Parlamentet har genmält att titeln i punkt 1 hänvisar till dekaBDE och har anfört att punkt 3 i denna bilaga, angående undantaget för ”[b]ly i lagerskålar och bussningar av blybrons”, saknar motivering. I andra hand har parlamentet yrkat att domstolen ska förklara att ansökan kan upptas till prövning vad gäller punkterna 1 och 2 i bilagan till det angripna beslutet.

24 I dupliken i mål C-14/06 har kommissionen påpekat att antagandet av dess beslut 2005/618/EG av den 18 augusti 2005 om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/95/EG för fastställande av maximikoncentrationer av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter (EUT L 214, s. 65) skulle kunna inskränka föremålet för talan, eftersom beslutet är tillämpligt på föroreningar i form av PBDE och gör det svårt att saluföra dekaBDE.

Domstolens bedömning

25 Prövningen av parlamentets talan omfattar inte någon grund som särskilt avser punkt 3 i bilagan till det angripna beslutet. En ogiltigförklaring av punkt 2 i denna bilaga skulle däremot kunna medföra en ogiltigförklaring av punkt 1.

26 Ändringen av titeln till bilagan till direktiv 2002/95, som görs enligt nämnda punkt 1 genom att det bland annat läggs till en hänvisning till PBDE, tycks vara en följd av behovet att säkerställa en överensstämmelse mellan nämnda titel och innehållet i bilagan såsom den ändrats genom nämnda punkt 2.

27 Genom punkt 2 införs nämligen en ny punkt 9a rörande dekaBDE i bilagan, vilket är ett ämne som ingår i kategorin PBDE. Av detta följer att det inte går att skilja punkterna 1 och 2 i bilagan till det angripna beslutet åt för det fall punkt 2 eventuellt skulle ogiltigförklaras. Föremålet för den talan som väckts av parlamentet ska således inskränkas till dessa två punkter.

28 När det gäller antagandet av beslut 2005/618, som enligt kommissionen skulle kunna göra det svårt att saluföra dekaBDE, framstår det inte som om detta beslut skulle medföra att talan i de båda målen förlorar sitt föremål, eftersom svårigheter när det gäller saluföring inte har samma verkan som ett fullständigt användningsförbud, vilket skulle bli följden av en ogiltigförklaring av beslutet att undanta denna produkt.

Talan i de båda målen

29 Parlamentet och Konungariket Danmark har anfört följande grunder, vilka kan grupperas och sammanfattas på följande sätt. De har för det första gjort gällande att kommissionen genom att anta det angripna beslutet inte iakttog de villkor som uppställs i artikel 5.1 b i direktiv 2002/95 och att den därigenom överskred den behörighet som den anförtrotts av lagstiftaren. För det andra har nämnda parter gjort gällande att det angripna beslutet har motiverats i bristfällig utsträckning genom att det inte någonstans anges på vilket sätt villkoren i denna bestämmelse har uppfyllts. För det tredje har de hävdats att kommissionen inte iakttog försiktighetsprincipen när den antog det angripna beslutet. Vidare har parlamentet anfört en grund om åsidosättande av proportionalitetsprincipen, såtillvida att det i det angripna beslutet gjordes undantag för användningen av dekaBDE i alla polymera material.

Den första grunden: Åsidosättande av artikel 5.1 b i direktiv 2002/95 och överskridande av behörighet och/eller maktmissbruk

Parternas argument

30 Parlamentet och Konungariket Danmark har hävdats att kommissionen inte iakttog de villkor som uppställs i artikel 5.1 b i direktiv 2002/95 och att den därigenom överskred den behörighet som gemenskapslagstiftaren anförtrott kommissionen.

31 Konungariket Danmark har erinrat om att när rådet och parlamentet tilldelar kommissionen en genomförandebefogenhet enligt artikel 202 EG, ska kommissionen med tillämpning av principen om tilldelade befogenheter bemöda sig om att iaktta målen och tillämpa de villkor som gemenskapslagstiftaren uppställer. I förevarande fall har kommissionen inte endast åsidosatt de villkor som uppställs i direktiv 2002/95, utan även tillämpat den behörighet som den anförtrotts för att ersätta lagstiftarens riskutvärdering med sin egen, vilket således utgjorde maktmissbruk.

32 Sökandena anser att direktiv 2002/95 genom artikel 4.1 uppställer en princip om att de ämnen som räknas upp i bestämmelsen ska vara förbjudna, och att möjligheten till undantag enligt artikel 5.1 b således ska tolkas restriktivt. Undantagsmöjligheten kan endast avse användningen av ämnen, inte ämnena som sådana, vilket skulle strida mot artikel 4 i detta direktiv.

33 Till stöd för detta argument har sökandena hänvisat till de övriga beslut som antagits med stöd av artikel 5.1 b i direktiv 2002/95, vilka enbart avser specifik användning, samt till skäl 4 i det angripna beslutet, där det anges att "[u]ndantag från förbudet i fråga om vissa särskilda material och komponenter bör vara begränsade".

34 Sökandena har för det första gjort gällande att villkoret i artikel 5.1 i direktiv 2002/95 angående ändringar "som behövs för att anpassa bilagan till den vetenskapliga och tekniska utvecklingen" inte är uppfyllt. Tillgängliga vetenskapliga uppgifter efter antagandet av detta direktiv stärker tvärtom de tvivel som förelåg beträffande dekaBDE:s farlighet.

35 Enligt sökandena har kommissionen inte heller visat att ett av de två villkor som föreskrivs i artikel 5.1 b i direktiv 2002/95 var uppfyllt, utan kommissionen använde ett kriterium som inte härrör från direktivet, vilket således är rättsstridigt, genom att i skäl 3 i det angripna beslutet konstatera att "[i] riskbedömningen av dekaBDE, som gjorts i enlighet med [förordning (EEG) nr 793/93] ... drogs slutsatsen att det för närvarande inte behövs några åtgärder för att minska risken för konsumenter utöver de åtgärder som redan vidtas".

36 På detta sätt har kommissionen grundat sig på en studie som genomförts inom ramen för en förordning som grundas på en annan filosofi, det vill säga en studie som inte har gjorts med målet att beakta försiktighetsprincipen och som inte avser att fastställa huruvida ett av de villkor som föreskrivs i artikel 5.1 b i direktiv 2002/95 var uppfyllt. Genom att göra en ny allmän riskutvärdering och med stöd av denna undanta det ifrågavarande ämnet som sådant, har kommissionen kringgått gemenskapslagstiftarens beslut och fråntagit detta direktiv dess ändamålsenliga verkan.

37 Konungariket Danmark har hävdat att kommissionen över huvud taget inte har undersökt möjligheterna att ersätta dekaBDE, trots att många producenter har upphört med att använda detta ämne och framhåller detta inom ramen för sin miljöpolitik. Skäl 2 i det angripna beslutet, där det anges att "det ännu inte är praktiskt möjligt att undvika eller ersätta dessa farliga ämnen", är således i detta hänseende felaktigt. Det första villkoret i artikel 5.1 b i direktiv 2002/95 är således under alla omständigheter inte uppfyllt.

38 Konungariket Norge har framhållit att kommissionen på ett selektivt sätt har använt slutsatserna från olika rapporter som presenterats inom ramen för förordning nr 793/93 genom att därvid underskatta såväl den allvarliga oro som tydligt framkommer av dessa rapporter och yttranden från de vetenskapliga kommittéerna som

den ökande medvetenheten om de faror som är förknippade med dekaBDE. Bland annat har kommissionen i skäl 3 i det angripna beslutet endast hänvisat till den risk som föreligger för konsumenterna, trots att nämnda rapporter hänvisar till arbetstygare, konsumenter och den indirekta påverkan på människan genom miljön.

39 Kommissionen har erinrat om svårigheterna vid antagandet av det angripna beslutet och har hävdad att artikel 5 i direktiv 2002/95 inte ska tolkas restriktivt.

40 Kommissionen har för det första påpekat att artikel 4.1 i detta direktiv, som förbjuder användningen av vissa farliga ämnen, omedelbart följs av artikel 4.2 som innehåller undantag från detta förbud, och att dessa bestämmelser följaktligen uppställer ett förbud som är mer begränsat än vad det förefaller vara.

41 Kommissionen har för det andra påpekat att artikel 5.1 i direktiv 2002/95 inte innebär att kommissionen ges en strikt definierad befogenhet, utan den innebär en skyldighet att agera, om ett av villkoren i artikel 5.1 b i detta direktiv var uppfyllt, vilket inte ger kommissionen något utrymme för skönsmässig bedömning.

42 Kommissionen har slutligen gjort gällande att artikel 5.1 b i direktiv 2002/95 visserligen utgör den rättsliga grunden för det angripna beslutet, men anser att det även är nödvändigt att beakta punkt 10 i bilagan till detta direktiv. Denna punkt har rättsverkningar genom att den medför att samtliga åtgärder som vidtas av

kommissionen beträffande dekaBDE omfattas av tillämpningsområdet för artikel 5.1 i direktiv 2002/95. Kommissionen är följaktligen inte skyldig att visa att någon av dess åtgärder som rör dekaBDE, och som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 5.1 i direktiv 2002/95, utgör en anpassning till vetenskaplig och teknisk utveckling.

43 Förenade kungariket har i detta hänseende tillagt att nämnda punkt 10 återspeglar gemenskapslagstiftarens tvekan, då denna har medgett att det är motiverat med en kompletterande utvärdering. Denna medlemsstat anser i övrigt att kommissionen för att utvärdera sådana tekniska problem förfogar över ett stort utrymme för skönmässig bedömning och att det är nödvändigt att visa att kommissionen har gjort en uppenbart oriktig bedömning.

44 Kommissionen har gjort gällande att det andra villkoret i artikel 5.1 b i direktiv 2002/95 var uppfyllt i förevarande fall. Det framgår av 2002 års rapport att "det för närvarande inte behövs ytterligare uppgifter eller undersökningar och inte heller andra riskbegränsande åtgärder än de som redan har vidtagits".

45 Denna slutsats fastställdes såväl av SCTEE som genom den politiska rekommendation som lämnades inom ramen för 2004 års rapport, vilken innehöll en överenskommelse om att ett frivilligt program för att minska utsläppen skulle genomföras parallellt med insamlandet av ytterligare uppgifter. I utkastet till tillägg för år 2005 konstaterades att de slutsatser som angetts i 2004 års rapport inte behövde ändras till följd av nya uppgifter, men det rekommenderades att föreliggande uppföljningsprogram skulle förlängas.

46 Eftersom det i de vetenskapliga yttrandena aldrig gjordes gällande att dekaBDE skulle förbjudas, var kommissionen inte skyldig att undersöka på vilket sätt ersättningsprodukter påverkar miljön, hälsan och säkerheten. Det var nämligen endast om det hade framförts krav på ett sådant förbud som kommissionen hade varit tvungen att göra denna undersökning. Av samma skäl fanns det inte någon anledning att begränsa undantaget till specifika användningar av dekaBDE.

47 Kommissionen har vidare påpekat att den inte är skyldig att rådgöra med SCHER eller beakta dess yttranden, eftersom det i artikel 7 i direktiv 2002/95 föreskrivs att kommissionen ska biträdas av den kommitté som har inrättats enligt artikel 18 i direktiv 75/442, det vill säga kommittén för anpassning till teknisk utveckling.

48 Parlamentet, Konungariket Danmark, Konungariket Sverige och Konungariket Norge har gjort gällande att punkt 10 i bilagan till direktiv 2002/95 endast innebär en tidsmässig prioritering och inte en behörighetsförklaring eller något inrättande av ett separat utvärderingsförfarande i förhållande till det som redan föreskrivs i direktiv 2002/95. Denna tolkning av punkt 10 i bilagan till direktivet stöds av det sammanhang i vilket direktivet har antagits.

49 Som svar på Förenade kungarikets argument att kommissionen förfogar över ett stort utrymme för skönsmässig bedömning när det gäller utvärderingen av sådana tekniska problem, har parlamentet framhållit att de grunder som parlamentet har anfört angående ett åsidosättande av försiktighetsprincipen, proportionalitetsprincipen och motiveringsskyldigheten utgör självständiga grunder som är alternativa i förhållande till den första grunden, som rör kommissionens skyldighet att iaktta villkoren och gränserna för dess genomförandebefogenhet.

Domstolens bedömning

- 50 Det ska inledningsvis erinras om att gemenskapens institutioner enligt artikel 7.1 andra stycket EG ska handla inom ramen för de befogenheter som de har tilldelats genom EG-fördraget (dom av den 23 oktober 2007 i mål C-403/05, parlamentet mot kommissionen, REG 2007, s. I-9045, punkt 49).
- 51 Enligt artikel 202 tredje strecksatsen EG ska rådet i de rättsakter som det antar, för att säkerställa att målen för fördraget uppnås, i enlighet med de bestämmelser som anges i fördraget, ge kommissionen befogenhet att genomföra de regler som rådet beslutar. Rådet får uppställa närmare villkor för utövandet av denna befogenhet och får också, i särskilda fall, förbehålla sig rätten att direkt utöva befogenheten att genomföra reglerna (domen i det ovannämnda målet parlamentet mot kommissionen, punkt 50).
- 52 Inom gränserna för denna befogenhet, vilken i synnerhet ska bedömas utifrån de allmänna grundläggande syftena med föreskrifterna i fråga, får kommissionen vidta alla nödvändiga eller lämpliga tillämpningsåtgärder för verkställande av de grundläggande föreskrifterna, i den mån som åtgärderna inte strider mot dessa föreskrifter (se, för ett liknande resonemang, dom av den 17 oktober 1995 i mål C-478/93, Nederländerna mot kommissionen, REG 1995, s. I-3081, punkterna 30 och 31, av den 19 november 1998 i mål C-159/96, Portugal mot kommissionen, REG 1998, s. I-7379, punkterna 40 och 41, och domen i det ovannämnda målet parlamentet mot kommissionen, punkt 51).
- 53 Eftersom det angripna beslutet grundas på direktiv 2002/95, och särskilt dess artikel 5.1 b, ska domstolen undersöka denna bestämmelse.

54 Artikel 5 i direktiv 2002/95 rör anpassningar av bilagan till detta direktiv. Enligt artikel 4.2 i direktivet innehåller denna bilaga en förteckning över användningar som inte omfattas av förbudet, enligt artikel 4.1 i samma direktiv, mot att släppa ut elektriska och elektroniska produkter på marknaden som innehåller bly, kvicksilver, kadmium, sexvärt krom, PBB och/eller PBDE.

55 Artikel 5 i direktiv 2002/95 har rubriken ”Anpassning till vetenskaplig och teknisk utveckling”. Av den inledande delen av artikel 5.1 framgår att anpassningar av bilagan till detta direktiv till vetenskaplig och teknisk utveckling, och följaktligen antagandet av ändringar av bilagan i de avseenden som följer av punkterna a–c i artikel 5.1, ska göras i enlighet med förfarandet i artikel 7.2 i detta direktiv.

56 Artikel 5.1 b i direktiv 2002/95 syftar specifikt till att undanta material och komponenter till elektriska och elektroniska produkter från förbudet i artikel 4.1 i direktivet. Ett sådant undantag kan endast komma i fråga om ett av de två villkor som uppställs i bestämmelsen är uppfyllt, det vill säga om det från teknisk eller vetenskaplig synpunkt inte är praktiskt möjligt att bortskaffa eller ersätta material och komponenter genom en förändrad konstruktion eller genom material och komponenter som inte kräver sådana material eller ämnen som avses i nämnda bestämmelse, eller om de negativa miljö- eller hälsokonsekvenser och/eller konsekvenser för konsument säkerheten som orsakas av ersättningen med andra ämnen sannolikt kommer att vara större än de fördelar för miljö, hälsa och/eller konsument säkerhet som en sådan ersättning kan medföra.

57 Det finns inte någon skriftlig anvisning som leder till slutsatsen att detta alternativa villkor för undantag enligt artikel 5.1 b i direktiv 2002/95 kan tolkas oberoende av rubriken till artikel 5 och lydelsen i den inledande delen av artikel 5.1. Eftersom direktiv 2002/95 endast innehåller en enda bilaga och denna endast innehåller en uppräkningslista av material och komponenter som undantas, kräver en utökning av

denna förteckning tvärtom att villkoret angående behovet av en ändring för att anpassa bilagan till den vetenskapliga och tekniska utvecklingen är uppfyllt samt även att ett av de två villkor som anges i artikel 5.1 b i detta direktiv är uppfyllt.

- 58 Om villkoren i den inledande delen av artikel 5.1 i direktiv 2002/95 eller ett av villkoren i artikel 5.1 b inte är uppfyllda, kan de ifrågavarande elektriska och elektroniska produkterna följaktligen inte undantas från förbudet enligt artikel 4.1 i detta direktiv att släppa ut dem på marknaden.
- 59 Domstolen konstaterar att med undantag för villkoret enligt artikel 7 i direktiv 2002/95 om att kommissionen ska biträdas av en kommitté, har kommissionen inte uppfyllt övriga villkor i artikel 5.1 i detta direktiv i samband med antagandet av det angripna beslutet.
- 60 Det angripna beslutet har nämligen antagits med beaktande av slutsatserna i 2002 års rapport, vilka inte ändrades till följd av rapporterna år 2004 och år 2005. Med hänsyn till det datum då detta direktiv antogs, det vill säga den 27 januari 2003, innebär det att villkoret i den inledande delen av artikel 5.1 i detta direktiv angående ett behov av en anpassning av bilagan till direktivet till den vetenskapliga och tekniska utvecklingen inte var uppfyllt.
- 61 Kommissionen har gjort gällande att hänvisningen till dekaBDE i punkt 10 i bilagan till direktiv 2002/95 fritar den från skyldigheten att visa att en viss åtgärd som

vidtagits avseende dekaBDE, och som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 5.1 i direktiv 2002/95, utgör en anpassning till vetenskaplig och teknisk utveckling. Även om det skulle vara fallet, konstaterar domstolen att detta inte fritar kommissionen från skyldigheten att fastställa att ett av villkoren i artikel 5.1 b i direktivet är uppfyllt.

62 Kommissionen har i sina inlagor hävdad att det är det andra villkoret i artikel 5.1 b i direktiv 2002/95 som är uppfyllt i förevarande fall, eftersom det av de olika utvärderingsrapporterna framgick att det inte var nödvändigt att tillämpa andra riskreduceringsåtgärder utöver dem som redan vidtas. Det följer av skäl 3 i det angripna beslutet, vilket enligt kommissionen har författats av rådet, att detta villkor är uppfyllt.

63 Domstolen påpekar dock att varken skäl 3 i det angripna beslutet eller slutsatsen i de rapporter som kommissionen hänvisat till visar att det andra villkoret i artikel 5.1 b i direktiv 2002/95 är uppfyllt.

64 I dessa rapporter har det över huvud taget inte undersökts huruvida det var möjligt att ersätta dekaBDE och följaktligen inte heller vilka negativa konsekvenser som sådana ersättningsmöjligheter skulle kunna ha. Enligt parlamentets påståenden vid förhandlingen, som inte bestritts av kommissionen, var det först i juni 2006 som kommissionen begärde att en studie angående möjligheterna att ersätta dekaBDE skulle genomföras.

- 65 Kommissionen och Förenade kungariket anser emellertid att artikel 5 i direktiv 2002/95 måste placeras i det sammanhang i vilket direktivet antogs, att bestämmelsen ska tolkas mot bakgrund av artikel 4.2 i detta direktiv, varvid denna sistnämnda bestämmelse inte ska tolkas restriktivt, att punkt 10 i bilagan till nämnda direktiv innebär en skyldighet för kommissionen att agera på det sätt som den gjorde samt att kommissionen förfogade över ett stort utrymme för skönsmässig bedömning.
- 66 Visserligen föreskrivs i punkt 10 i bilagan till direktiv 2002/95, såsom kommissionen och Förenade kungariket har påpekat, att kommissionen med förtur ska utvärdera användningen av bland annat dekaBDE ”för att snarast möjligt fastställa om dessa punkter skall ändras på motsvarande sätt”. Det finns dock ingenting i direktiv 2002/95 som stöder påståendet att denna bestämmelse skulle möjliggöra för kommissionen att inte iaktta villkoren i artikel 5.1 i detta direktiv. Kommissionen har för övrigt godtagit denna slutsats vid förhandlingen.
- 67 Enligt domstolens fasta rättspraxis ska vid tolkningen av en gemenskapsrättslig bestämmelse inte bara dess lydelse beaktas, utan också sammanhanget och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som den ingår i (se bland annat dom av den 19 september 2000 i mål C-156/98, Tyskland mot kommissionen, REG 2000, s. I-6857, punkt 50, och av den 7 december 2006 i mål C-306/05, SGAE, REG 2006, s. I-11519, punkt 34).
- 68 Domstolen påpekar inledningsvis att enligt lydelsen i artikel 4.1 i direktiv 2002/95 är användningen av PBDE, en ämneskategori som omfattar dekaBDE, förbjuden i elektriska och elektroniska produkter från och med den 1 juli 2006.

69 Av artikel 4.2 i detta direktiv följer visserligen att förbudet inte ska tillämpas på de användningar som förtecknas i bilagan till direktivet. Såsom följer av lydelsen i punkt 10 i denna bilaga upptas emellertid dekaBDE i bilagan inte som ett ämne som är undantaget från förbudet, utan som ett ämne som ska bli föremål för en utvärdering av kommissionen inom ramen för det förfarande som avses i artikel 7.2 i detta direktiv. En ändring av bilagan till direktiv 2002/95 i enlighet med detta förfarande i syfte att undanta material och komponenter till elektriska och elektroniska produkter kräver, enligt den klara och tydliga lydelsen i artikel 5.1 i nämnda direktiv, att de villkor som uppställs i denna bestämmelse, vilka inte innehåller någon hänvisning till punkt 10 i bilagan till detta direktiv, är uppfyllda.

70 Såsom parlamentet, Konungariket Danmark, Konungariket Sverige och Konungariket Norge med rätta har påpekat, innebär punkt 10 i bilagan till direktiv 2002/95 endast en tidsmässig prioritering och inte en behörighetsförklaring eller något inrättande av ett separat utvärderingsförfarande i förhållande till det som redan föreskrivs i direktivet.

71 När artikel 5 i nämnda direktiv härefter ska prövas i sitt sammanhang, erinrar domstolen om att denna bestämmelse innehåller villkoren för att medge undantag från principen om förbud i artikel 4.1 i detta direktiv, och att bestämmelsen således ska tolkas strikt.

72 Såsom sökandena har framhållit medger artikel 4.2 i direktiv 2002/95 endast en möjlighet att göra undantag för användningen av ämnen och inte för ämnena som sådana.

73 Kommissionen har i detta hänseende inte bestritt sökandenas argument att eftersom dekaBDE främst används i polymerer, så motsvarar undantaget ”i polymera material”, såsom det avses i det angripna beslutet, ett generellt undantag för användning av dekaBDE i elektriska och elektroniska produkter. Kommissionen påpekade vid förhandlingen att dekaBDE kunde användas i textilmaterial, men domstolen konstaterar att textilmaterial inte omfattas av direktiv 2002/95, vilket, såsom framgår av dess rubrik, endast omfattar elektriska och elektroniska produkter.

74 När det slutligen gäller målen med direktiv 2002/95, framgår det av skälen 5, 6 och 11 att gemenskapslagstiftarens vilja var att förbjuda de produkter som omfattas av nämnda direktiv och att endast medge undantag i enlighet med noggrant angivna villkor.

75 Ett sådant mål, som är förenligt med artikel 152 EG, enligt vilken en hög hälsoskyddsnivå för människor ska säkerställas vid utformning och genomförande av all gemenskapspolitik och alla gemenskapsåtgärder (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 januari 2006 i mål C-504/04, Agrarproduktion Staebelow, REG 2006, s. I-679, punkt 39), och med artikel 174.2 EG, enligt vilken gemenskapens miljöpolitik ska syfta till en hög skyddsnivå och bygga på försiktighetsprincipen och på principen om förebyggande åtgärder (se dom av den 7 september 2004 i mål C-127/02, Waddenvereniging och Vogelbeschermingsvereniging, REG 2004, s. I-7405, punkt 44), motiverar en strikt tolkning av villkoren för beviljande av undantag.

76 Det är i förevarande fall inte nödvändigt att pröva omfattningen av kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning, utan det räcker att konstatera att det angripna beslutet, som motsvarar ett generellt undantag för användning av dekaBDE i elektriska och elektroniska produkter, har antagits utan att de villkor som gemenskapslagstiftaren har uppställt i artikel 5.1 i direktiv 2002/95 är uppfyllda, och att det

strider mot det av lagstiftaren eftersträvade målet att uppställa en princip om förbud mot de komponenter som omfattas av detta direktiv.

77 Kommissionen och Förenade kungariket har dessutom åberopat förekomsten av ett frivilligt program för minskning av utsläpp, vilket nämns i skäl 3 i det angripna beslutet. Ett sådant program är emellertid inte relevant vad beträffar villkoren för befogenhetsöverföringen enligt direktiv 2002/95.

78 Det följer av de olika övervägandena ovan att kommissionen åsidosatte artikel 5.1 i direktiv 2002/95 genom att anta det angripna beslutet såvitt avser undantaget för dekaBDE.

79 Med hänsyn till denna slutsats saknas det anledning att pröva påståendena om behörighetsöverskridande och/eller maktmissbruk som åberopats inom ramen för den första grunden.

Den andra, den tredje och den fjärde grunden

80 Eftersom det fanns fog för den första grunden, saknas det anledning att pröva den andra, den tredje och den fjärde grunden.

- 81 Av det ovanstående följer att punkt 2 i bilagan till det angripna beslutet ska ogiltigförklaras. Det ankommer på kommissionen att undersöka huruvida det följaktligen är nödvändigt att anpassa titeln till bilagan till direktiv 2002/95, vilken berörs av punkt 1 i bilagan till det angripna beslutet.

Huruvida den ogiltigförklarade bestämmelsen ska fortsätta att ha verkan

- 82 Vid förhandlingen begärde kommissionen och Förenade kungariket att domstolen, för det fall den skulle ogiltigförklara de omtvistade bestämmelserna i det angripna beslutet, skulle förklara att bestämmelserna skulle fortsätta att ha verkan under åtminstone nio månader, vilket var den tidsfrist för anpassning som skulle ha gällt för de företag som producerar eller använder dekaBDE, om kommissionen i oktober 2005 hade beslutat att inte undanta dekaBDE och denna produkt hade omfattats av förbudet i artikel 4.1 i direktiv 2002/95.
- 83 Sökandena och intervenienterna har bestritt denna begäran med motiveringen att den borde ha framställts i de skriftliga inlagorna och att de berörda företagen under alla omständigheter borde känna till att gemenskapslagstiftaren hade förbjudit dekaBDE efter antagandet av direktiv 2002/95.
- 84 Enligt artikel 231 andra stycket EG kan domstolen, om den anser det nödvändigt, ange vilka verkningar av en ogiltigförklarad förordning som ska betraktas som bestående. En sådan bestämmelse är även tillämplig på ett beslut som antagits i syfte att ändra en bilaga som utgör en del av ett direktiv (beträffande direktivet som sådant, se bland annat dom av den 5 juli 1995 i mål C-21/94, parlamentet mot rådet, REG 1995, s. I-1827, punkt 31, för ett liknande resonemang).

85 Med hänsyn till denna bestämmelses lydelse, av vilken det framgår att domstolen, om den anser det nödvändigt, *ex officio* kan begränsa verkan av en i dom meddelad ogiltigförklaring, saknas det anledning att pröva följderna av att begäran från kommissionen och Förenade kungariket framställdes för sent, vilket gjorts gällande.

86 Med hänsyn till att tvisten i förevarande fall främst beror på det sätt på vilket direktiv 2002/95 har utformats, bland annat det särskilt komplexa förhållandet mellan artiklarna 4 och 5 i detta direktiv och punkt 10 i bilagan till direktivet, samt att kommissionen antog det angripna beslutet den 13 oktober 2005, det vill säga nio månader före det att förbudet mot dekaBDE skulle träda i kraft den 1 juli 2006, finns det anledning att av rättssäkerhetsskäl, för att beakta de berörda företagens intresse, bibehålla verkan av den ogiltigförklarade bestämmelsen under den anpassningsperiod som kan anses strikt nödvändig, det vill säga till och med den 30 juni 2008.

Rättegångskostnader

87 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Parlamentet och Konungariket Danmark har i mål C-295/06 yrkat att kommissionen ska ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom kommissionen har tappat målet, ska kommissionen ersätta parlamentets rättegångskostnader och Konungariket Danmarks rättegångskostnader i mål C-295/06.

88 Konungariket Danmark i mål C-14/06, Republiken Portugal, Republiken Finland, Konungariket Sverige och Konungariket Norge, som har intervenerat till stöd för sökandena, samt Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, som har intervenerat till stöd för svaranden, ska i enlighet med artikel 69.4 första stycket i rättegångsreglerna bära sina rättegångskostnader.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

- 1) **Punkt 2 i bilagan till kommissionens beslut 2005/717/EG av den 13 oktober 2005 om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/95/EG om begränsning av användningen av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter i syfte att anpassa bilagan till den tekniska utvecklingen ogiltigförklaras.**
- 2) **Verkan av punkt 2 i bilagan till beslut 2005/717 ska bestå till och med den 30 juni 2008.**
- 3) **Europeiska gemenskapernas kommission ska ersätta Europaparlamentets rättegångskostnader och Konungariket Danmarks rättegångskostnader i mål C-295/06.**
- 4) **Konungariket Danmark i mål C-14/06, Republiken Portugal, Republiken Finland, Konungariket Sverige, Konungariket Norge och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland ska bära sina rättegångskostnader.**

Underskrifter